

Hans Tausens prædiken 2. søndag i fasten

Taler

Hans Tausen
Biskop og luthersk reformator

Sted

Nikolaj Kirke

Omstændigheder

Hans Tausens originale prædiken på datidens dansk er gengivet her efterfulgt af en forkortet udgave i et mere moderne, nutidigt dansk.

Prædikentekst

Matthæusevangeliet kapitel 15, vers 21

Anden Søndag ̄ faste Epistelen scriffuer S. Pouel Apostel i. Thess/Theff .IIII.

Wy bede oc formane eder kiære brødre wed dé Derre Jesum / att som ̄ haffue wndfanget aff oss/ hworledes eder bør att wandre oc teckes Gud ̄ wilde dog worde io meer oc meer fuldkomme. Thi ̄ wide wel huordane bud w̄ haffue gifuet eder wed wor Herre Jesum / for det er Guds willie att ̄ were hellige / oc holde eder fraa skiørleffnet / att huer aff eder maa w̄jde att beholde sitt kar wdi hellighed oc ære / icke ̄ løfte begieringe saa som h̄jne hedninge der kede inthet til Gud / at nogen ēj treder for yderlig / oc tager sin broder med fordel wdi nogen handel / thi herré wil heffne alt sadaát / só w̄j tilsorn haffue sagt / oc boret widnesbyrd om for eder. Thi Gud haffuer icke kald oss til vrenighed / men til hellighed.

Det see w̄j atter / at det hører til en Euágelist tiænere / at locke oc tale kiærlig / at der mue fylle willige oc vnødde gierninger effter. ie. Det er icke nog att w̄jde wel / icke end heller att giøre noget der effter / men alt̄yd skal en Christen lade seg forbedre ̄ forstand paa ordet / oc ̄ willie til gierningen / oc ey bliffue stoen des paa en sted.

Iie. Han raader oss her synderlg fraa too laster. Det første er skiørskhed / oc en løosl kiødelig welløst oc begierelighed / effter huilken hedningene pleye at wandre / oc alle vgudelige end nu almindelig fylle.

Niie. Men Christne menniske ere ett synderligt affskyld Guds folck / huilket Gud haffuer kald til att leffue y renlighed oc hellighed / effter sin wille / oc bruge huer sitt legom til de gierninger Gud ere med oc icke emod.

v. Det andet er den sned oc surfittighed / der nogen kand fylle / til at søge icke sin egen fordel med en andé mands stade y kiøbhandel y mønt y molle etc.

Vj. Hwo som oc icke med willie aff sand kiærlighed til Gud oc sin neheste styr sodane vdygder / han skal wide at Gud wil dog et haffue sadant forgeffues gjord / oc ladet bliffue vstraffet hwad mand løfter ickun att giøre / men han er en wýss heffnere offuer alt sodant.

Euangelium scriffuer S. Mattheus Euangelista Cap. XV

Iesus wandride y den egen hoff Tyrus oc Sidon / oc see der kom en Cananeisk quinde aff den samme egen / hun roffte til bannom oc sagde / D DEXre Davids Søn forbarme deg offuer meg/ mýn dotter er ilde belad med dieffié / men han suorede hende ett oro.

Da ginge hanss discipler fram / gjorde bøn til bannom / oc sagde / giff hende dog sin affsked / effterdi hun rober saa effter oss / da suorede han oc sagde. Jeg er icke wdsend / vden til de foer som eræ bleffne borte aff Israels hws. Da kom hun oc fald neder for hannó / oc sagde / D Derre hielp meg / men han suorede oc sagde / det er icke smøgt / at má tager brødet fra børnene / oc slengeret for hundene. Da sagde hun / Ah ia Derre / dj hundene æde end ocsaa aff de smuler som falde aff deres herres bord. Ja da suorede Jesus / oc sagde til hende. D quinde djn troo er stoer / deg worde lige som du wilt oc hennes dotter bleff helbreyd fraa den samme stund.

Mattheus oc Marcus scriffue om en suaar trætte / der Christus haffde nu nys hafft med nogre scrifftkloge / oc Phariseer aff Hierusalem / offuer den straff oc skylding som de hadde giffuet hannom for hanss disciplers skyld / at de holde seg icke effter gamel sedwon / oc ey skickede seg effter sodane lower oc menniske sett / huilke gamle forfedre hadde indskicket / att holles skulde y wduortes gierninger / eblát det Jødiske folk / meer aff en falsk kiødelig hellig

mening / end aff Guds ord oc Heligaand / huilke han oc hordelig affwyje / oc strengelig breyede / att de holde meer aff méneskes bud / end aff Guds bud / oc lerde fraa til med / huad fryhed Christne menniske haffue y sodane wduendige creaturer / oc huor vbeplictige Gud wil haffue alle samwittighede / y alle saadane menniskens lower oc paaleg / for huess skyld de ginge fortørnede oc wrede fraa hannom / oc bleffue hannó siden meer affgiønstige end tilforn / faa langt woret der fraa / att de skulde wille lade seg lære oc wnderuise aff hannom. Saa rejysede oc Christus fraa bliffue de samme de eræ.

Oc y det samme saa kómer denne hær vuerdige hedenske quinde / oc wndfanger aff Guds naade den store hielp oc trøst y déne Jesu Christo / huilken de vtaknémelige Jøder bleff rundelige tilbødé / men duede icke til at tage emod hende / oc det gicke der til med / lige som en føløst oc tobeligt barn / der haffuer kressne retter oc mad nog for seg / oc duer icke til at foruoren oc brugen / men er forsømelig / oc lader hunde rage maden aff hond oc mund paa seg / Saa gaff nu Gud tilkende good tid / att denne sonde oc salige spisning / so wor hanss naadefulde ord oc trøstelige Evangeliú / der de wemmede saa wed / oc wore saa kede aff / skulde tages dennom fraa / oc giffues hýne hongrige hedninge / huilke jøderne holde saa fule oc vwerdige som andre hunde. Oss alle til ett grueligt oc ett forferligt Exépel huilke ud paa déne dag tilbyder seg med giønst oc naade y sit helige ord oc Euángelio / der som wy lade oss finde forsømelige oc skiødeløse / oc wille icke lade den mad smage oss da finder Gud wel dennom som der bede om / derfor siger oc Euangelisten saa merckelig / See / som han wilde wecke oss op aff søffne / oc lade øynene op paa oss / oc bede oss icke actet for stempt / men med stort aluorg henge hart wed den Guds naade oss tilbydes.

Saa só denne hedniske quinde haffuer giffuet oss Exépel oc efftersiun / med sin store vwigelige fuldkomne oc bestadige troo / der som hun icke saare møget hadde hørt hanss lerdóm oc Euangelium aff hanss egen mond / eller seet hanss gierninger oc merckelige iertegne / med huilke han bewýsde seg att were sodan en / der mand wel motte forlade seg paa / Ja maaske / aldrig een sinde hadde enten hørt eller seet noged aff hannom sielff / men kende seg for en fattig vwerdig hedning (som hun oc wor) huilken ey worwerdig til att were y omgiengelse eller haffue att skaffe med sodan en hellig mand. Men neste hadde hun hørt ett rycte háom (som Marcus scriffuer Cap. Vie) at han wor saa danes en mand att han wnsloo seg for ingen/ men bewysde seg kierlige oc wel emod huer som hánó hadde behoff / oc háff hielp wor begierinde. Aff det føye rycte / fatter hú saa staar en drabelig mening y sit sind om hannom / att han y sandhed

er lige den samme som ryctet lyder om hannom / oc troor fast / at han skal konde oc wille beuise seg lige saa mod héde / oc forlader seg fulkómelig der til / att han lader seg finde bønrig / oc ingelonde lader hende gaa hielpeløss fraa seg / oc det maa wel were ett stoort wnder/ att hannom fulde saa mange effter / som bode aff hørelse oc witterligt siun oc saa gantske wel kiende hannom / oc møged bedre end denne fattige qwinde huilke dog icke neer skiøtte saa saare møget om hannom / eller were hannom oc hanss hielp saa høyelig begierindes / eller oc hengde saa gantske hart wed hannom / wden ald ophørelse som hun giorde.

Oc det wor sagen / fordi hun hadde alt en anden driffuere en mange aff de andre / det wor nød oc den stoore sorg / som hun hadde for sin naturlige kiere dotter / att hun wilde hiærtelig gierne hafft hende frý oc helbred / oc wýste dog ingen anden raad der til / vden hues hun konde nyde hanss hielp / effter det gode rycte som hun hadde spurt om hannom Thi wiste hun best huor til lægen tiente / fordi hun fólde sin brøst oc angst. Saa kand oc nu ingé wýde eller forstaa huor til Christus duer oc huor storlig mád haffuer hannó behoff / før end mád føøl oc forne mer sin egen skrøbelighed / Thie Euangeliú predickes icke nogen til nytte oc gaffn / vden alene hyne arme forknuste og knugede / som kiéde seg syndige oc wýde seg ingé raad / Mat.xj. Derfor sagde Maria ret ý sit Magnificat / at Gud fylder de hógrige med alt got / oc Christus sieæff sagde dennó salige at were som hongre / for de bliffue aff Guds naade mettide / mé de som ere saa mette oc rige / at de kóde icke kiéde deres hóger oc armod / de forlades / oc blifue de sáme de ere.

Mé Jesus bewisde seg møget vnderlig emod déne quinde / at han saa saare frester hénes troo at der som hun hadde icke weret dess større wdi hende / da hadde hun wisselig mott goodtyd offuergiffuet seg / først stiller há seg saa mod hende / lige som há wilde siunes / at haffue saa staar wemmelige oc wederstyggele wed hende / at han ey enfinde wil see til héde. Thie gaar há sin wey for seg heden / oc hører hendes ross oc ydmyge paakald / oc taler ey et ord til hende oc icke suorer saa møget / att han hadde dog sagt ney/ ieg wil icke / eller ieg kan icke komme der til med / eller du æst icke sodant werd / eller noget andet / hwad som helst hannom hadde sielff befaldet / der som hú dog saa ydmygelig bekiéder hannó for én Herre / oc til med for sodan en helig mád só er aff der Jødiske blod / Ja for sodan en iøde som wisselig wor dé Dauids søn / ý huilké Gud skulde wille giøre sine løfter fylleste / at hedninge skulde oc bliffue delafftige ý Guds naade med iøderne. Húner oc ingé verdighed eller egé fortiéste fram / men bigærer alene miskúdhed oc naade / oc offuer alt giffuer hú hannó sodan enbrøst fore /

der huer mád motte seg wel naturlig offuer forbarne / att hindes dotter leed saa saare skrøbelig / icke aff kolde syge / eller nogen anden føye soot / mé wor besett med dieflskaff / oc end gantske suorlig / sagde hun.

Men ehuor strag og skødeløs han gaar omkring hende / oc lader lige som hun tørte platt intet wente seg gott af hannom / da bliffuer hun lige fast y den gode mening / huilken hun hadde fattig seg y sind om hannom / hun acter intet om den wredladdenhed som hannom siunes att fylle / men alleneste tencker paa det møget gode / som hun haffuer hørt sige om hánom att han gierne plejede att hielpe alle / hun bliffuer fast wed det samme sind oc mening / oc aff ingen tancke / eller noget siun / der hun haffuer for øyne / lader seg drage der fraa / forlader seg fuldkomelig aff gantske hiærte der til / att lige som han haffuer hiolpet alle andre / saa skal há oc wille eensinde hielpe héde enaar oc ehuorledes det skeer. Thi giffuer hun seg oc ingenlonde platt offuer / men henger lige fast wed hannom/ endog han suorede icke hende / hun rosste høgt effter hannom / bekiende hannom for den samme Davids søn / som tilforn / oc aff gantske hiærte begieride oc badz naade oc miskundhed aff hannom.

Men Jesus bliffuer lige fast y sin straghed / goor hedé for seg sielf / oc suarer héde icke ett gott ord / ja seer seg ey en sinde til bage. Der dette konde nu icke giøre hende mestrøstig oc røre hende til att lade modet falde, / da frestede Jesus hende end skarperæ / med det vwillige suor / huilket han gaff sine egne disciple der de gjorde bøn til hannom paa hendes wegne / att han kiende seg icke att were wdsend / til att hielpe nogen / vden alene til att samle de fortaffte oc wildfarinde foor som wore aff Jsraels hws forwilde / Det lydte lige som han wilde ingen were behielpelig vden alleneste jøderne / Det wor hende wtt hartt slaw paa sin troo / oc ett suort stød / der hende motte afftørt / hadde hun icke werett dess sterkere / hun motte fornøme oc see / att hun wor sielff inthet hørd / dog konde end modett noget bliffue wed oc wore paa hinde / der hun hørde / att hun hadde sodane danne mend / som wore saa wel kiende med hannom / der toge seg hendes sag til / oc bade for hende. Men der hun hører / at hun konde dog da haffue hob til / att han motte end haffue noget bedre y sinde med hende / end som han lod paakiende / men han saa gott som wndslaar oc med wdtryckte ord af siger seg hende oc hendes begiering / att hun moo wide att rette seg der effter / som hun skal nyde huerken sin egen bøn bott att / eller hans egne neste weners.

Dog bliffuer déne gode qwinde ocsaa y denne anden frestelse saa fuldherdig /

att hun eÿ lader seg end saa forferæ eller modet falde / men holder seg io fast wed den gode act oc mening huilken hun haffuer saa dybelig inddrøcket aff det gode rycte / som sagdes om hannom / oc fortrøster seg io sielff med sodane egne tancker / att der vdé tuifl ligger skiult nogé besynderlig godhed vnder sodan straghed / saa at hédés hwo oc hiærte siger héde inthet andet / end at hun bliffuer io wisseligen hiolpé / ehour vmild oc vuillig han lader seg til siune / Thie løffer hun oc saa trøstelig heden effter hannó / oc ey bløynes wed att gaa indi huset til hannom / der som han wor oc wilde were lønlig / vdé offuerloff oc alt vmage. Dog reddes hun huerké for hanss eller husbondens wrede / men gick dristelig ind (siger Marcus) fald hannom tilfoed / oc bad hannó end nu / at han wilde were hende behielpelig oc giøre saa wel oc frelse hendes dotter fraa det dieflskab / som hun wor befengd med. Det wor io vden ad tiufl merckelig stoor oc sterck troo oc tillÿd ÿ denne quinde / at hendes hob oc trøst til Jesum konde icke falde / enten aff den wrang willighed / der han bewisde emod hende sielff med sin tafsked eller den horde affsked med hwilcken han affwisde Apostlerne / som gjorde seg til hendes forbedere / men hun ocsaa løffuer nu heden indi en fremmed mands hws effter hannom / oc frhober io det beste hoff hannom.

Oc ey lader han hende det end nu nyde / han stiller seg icke nu alene som en wranguillig mand emod héde / at han tÿer / eller giffuer hende sin endelig afsked med lempelige ord / oc siger hende enfoldig ney / men han tal hende hart oc honlig til / han ligner héde wed en húd / oc beder hende kiende seg for en hund / som hun er/ oc ey begiere brødet fraa børnene før end de bliffue mette. O huad det wor ett stoort oc sterckt stød / att han lader hende saa kiende sin vverdighed / huad hun icke kiende tilforn / oc breyder hende den samme saa høieligen / Saa som han wilde nu lere hende rettelig at forstaa de ord som hun hadde hørt tale om hannom / at hanss godhed / som han saa weluilig bewisde mod huer mand skulde intet komme hende wed at han wor mektig til att gøre noget gott / han wilde ickun hielpe dennom / som wore hellige oc fromme Guds børn (som há wilde sige) du æst icke aff dennom / men en hedning / hund eller en hundisk hedning som bør icke at æde brødet / oc lade børnene hungre / at ieg skulde tage deg wore / oc hielpe deg eller dyne / lige med mÿne egne eller oc forsøme dennom der offuer.

See det wor althosterckt ett tordenslag/ som motte gaad giennem leffuer oc longe oc alle hierterøder / han flagrer icke nu lenger for hende / oc enten tÿer eller tal saa / at hun moo beholde noget hob til hanss hielp / eller lader hende bliffue ÿ tuiffel / men giffuer hende en endelig kortt afsked med obenbare

forhønelse / effter ordenes lydelse / Endog bliffuer hun stonde stift som én muer oc lader intet falde aff den stoore gode mening oc faste grundelige tillig / som hú hadde til hannom. Hun gjør seg icke wred / eller tager til mestycke / att han rider hende saa honlig ord y næse / oc kaller hende der een slem húd obenbare for alle de y huset wore / men beiaer oc samtycker alle hanss ord / hun giffuer hannom ret / oc keder seg ydmygelig for en slem snødig syndig menneske / saa att der kand intet were saa vwerdigt / att hun maa ey lignede der wed. Thie kender hun seg ocsaa at were for møget vwerdig / att gaa y deel med børnene / oc were lodtagen y deres part / hun giffuer seg dybt wnder de helige Jøder / huike hú acter møget offuer seg / oc y alle mode werdigre end seg oc sitt hedniske folck / Derfor drifter hun seg icke til / at bede om de store aandelige gaffuer / huilke dennom weyerfares aff hannom / men aleneske en timelig welgierning / lige som Gud hadde her til bewisd seg mod déno / saa wel só mod iøderne / med solés klare skin / Jords grøde etc.

O huor hordelig gaar det til / naar Gud giffuer seg saa y fickt oc frelstels med off skiuler sitt ansigt for off / oc lader lige / som det er icke oss há wil hielpe / eller hafue loffuid noget got / det wil wist gaa hart til / at en troo skal der konde bliffue bestádig / oc ey lade seg forbluffne. S. Peder fick icke nær so suore stød / han buckede lige wel wnder. Men wy lere saa møget y déne fromme troofulde quinde / att wy icke skulle rette oss effter wore tancker eller indskod / som oss indfalde oc forkome om oss siunes saa só Gud hadde for glemd oss / oc wil inthet haffue med oss at skaffee / forhaler oss tyd effter tyd / oc lader saa som han wore oss wed det ord som oss er tilsagt / oc det sande gode rycte / som wy haffue hørt om hannom / aff det hellige Euangelio / oc den gantske hellige scrifft / huad há siunes her emod at wille weræ anderledes / thi er det wist icke vdé et ladinge siun / oc ingen aluorg / som wy oc see her paa hannom / han lader wel saa som han wore hende møget vwillig / han siger héde dog icke platt ney / Men tier stille / icke dømer han hende heller / at weræ Jsrael fremmede wed / mé siger att han er kommen hýd for Jsraels skyld / icke kaller han heller hende personlig en hund wed naffn / mé siger saa y almindelighed / det er icke gott etc. Saa att der siunes wel fast meer ney end ia. Men det ney bliffuer dog icke soo forstandelig wdtryckt / att hindes hob moo platt falde oc forsuinde / Oc at Jesus kand et komme wed att hielpe hende / hannom oc hanss ord aldeles inthet for nær.

Saa lader Christus oss nu her med forstaa / huad mening Gud haffuer der med / att han saa stonndom wndslaar seg nogen tydlang for oss / oc lader lige som han

wilde were oss vbewared / oc ey høre oss y wor nød / há stiller seg icke saa vuillig / oc lader seg ansee / lige som det skulde were idel ney med hannom. Alt sammen paa det han wil frelse oc forsøge oss / huorledes wy holde oc haffue oss der wed / han meen oss dog altt gott Thi skulle wy icke lade oss forfære for den første snebe / oc ey for alle de andre / Men bliffue faste oc fuldherdige y ett gott hob / oc sterck troo oc tillyd til Gud / paa hanss ord oc tilsaffn / oc icke paa nogen wor egé werdskyld eller werdighed. Oc der som wor vwerdighed legges oss foore / da skulle wy bruge den samme konst / som denne quinde haffuer lerd oss / oc fatte Gud y sine egne ord / at der som han bær oss det for / at wy ere vwerdige syndere / da skulle wy kunde sige hannom igien / att det er syndige menniske der Christus haffuer told død for / og siger sielff saa att han wilde dennom hielpe / oc icke for de retferdige / Saa skulle wy lade den dom bliffue wed macht / at wy kendes oss for syndige menniske / men derofuer begiere den naade som Gud haffuer loffued oc tilsagt sodane samme syndere / som wy ære / oc den fast hobe med en fuldkommen troo og tillid.

Ja den troo kand ingelunde bliffue forgeffues / men saa sandelig som Gud bliffuer Gud / oc kand ey anden end were sandrug y sitt ord / saa bliffuer menniske (som saa henger fast wed Guds ord) ett med Gud / lige som Gud oc Guds ord gjøre alt et / som Christus nu beuiser paa denne quinde / at han tillader hende icke nu alene en hunds rett / oc vnder hende smuler eller brødne been vnder bordet / Men setter hende til bords med børnene / oc end med de øffuerste / at hun moo nu recke til fadet med dennom oc æde saa møget som hende mest løster. Han giffuer hende icke nu smo stycker / men offuerflødelig vden all mode. Deg worde (siger han) lige som du sielff wilt.

Sodan en dronning oc keyserinde er troen bliffuen hoss Gud / oc alt det Gud er en Herre offuer / att hun raader oc byder offuer hannom / oc y alt háss gods / lige som hun sielffwil. Oc som denne qwinde forhuerffwide sin dotter karskhed aff Christio med sin store troo/ so motte hun oc lige soo wndságe siden aff Gud andet ehuad som helst hun wilde oc kunde begiære / der som hun beholde lige sodan en troo dertil.

Kilde

Det danske Sprog- og Litteraturselskab v. Bjørn Kornerup, Kbh., 1934

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

2. søndag i fasten, Første tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 1500-tallet, Reformationen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/hans-tausens-praediken-2-sondag-i-fasten>